

Derde zondag van de Veertigdagentijd - 15 maart 2020 - Ben Frie SJ

Dit verhaal werd geschreven in de jaren 90 van de eerste eeuw. Dat is 60 jaar na het aardse leven van Jezus. Het kan dus na zo lange tijd geen woordelijk verslag zijn van wat zich bij de bron van Jakob afspeelde op die en die dag van het leven van Jezus. Het verhaal wil iets heel anders vertellen. Het is de eerste aarzelende vaststelling dat Jezus werkelijk de messias is, zoals uit ervaring was gebleken. Vervolgens: dat Hij werkelijk God is en verder dat de messias niet, zoals altijd verwacht werd, exclusief voor de Joden gekomen was, maar voor de hele wereld.

Dat zijn drie schokkende inzichten op een rij: 1. De langverwachte messias is er; 2. Jezus is werkelijk God, en 3. Hij is er voor de wereld, en dus niet alleen voor het uitverkoren volk. Zulke inzichten zijn zo vergaand en zo onvoorstelbaar, ongelooflijk eigenlijk, waardoor het tijd kostte en nog zou gaan kosten om ze gemeengoed te doen zijn. Wie daarop in zou gaan en het zou willen geloven, veranderde eigenlijk van godsdienst.

Ik probeer het te schetsen: je denkt van jezelf dat je goed leeft en je vindt dat de anderen, de heidenen, materialisten, ietsisten dat niet doen. Dan is het een hard gelag om te moeten erkennen dat die andere mensen ook goed kunnen leven, ongeacht hun godsdienst of levensovertuiging. Dat vraagt een U-bocht, dat vraagt terugkeren op je schreden en echt gaan luisteren naar die andersdenkenden, echt openstaan voor argumenten die die van jou weleens zouden kunnen ontkrachten.

Jezus kon dus wel praten met een Samaritaanse vrouw, in Joodse ogen zo'n verachtelijk wezen dat niet eens weet dat Jerusalem de enige plaats is, nota bene, waar God aanwezig is. Nou, zegt Jezus, luister, je zult tot het inzicht komen dat God helemaal niet afhangt van een plaats, of het nou Jerusalem is, of de berg bij Samaria of de Krijtberg – God is in geest en waarheid. Het gaat over geestelijk leven, innerlijk leven, spiritualiteit. En het gaat over waarachtigheid – hier geen politieke leugens.

In onze dagen voelen we ons al gauw bedreigd: het nieuws, om de haverklap een melding van het laatste nieuws, iets wat ons bedreigt, gevaarlijk is, je gezondheid staat op het spel. Neem maatregelen, ga niet naar de put, naar de gewone ontmoetingspunten. En wie toch naar de put gaat om water te halen om ervan te leven krijgt te horen van die merkwaardige Jezus: alles wat je hier ziet geeft je geen enkele garantie op leven. Je bent gewoon enorm kwetsbaar, ook al heb je je met je economie, je technologie en je welvaart willen indekken. Nee, je geld is niet veilig, je huis niet, je geboekte reis, niks is zeker. Ook beleggingen niet. De uitnodiging is om er zo mee om te gaan dat al die onzekerheid je niet belemmert in je geestelijke groei.

Ja, zegt de vrouw bij de put, ik weet wel dat er meer is dan het zichtbare alleen, ik weet dat er iets is en dat er zoets als een messias verwacht wordt die ons met God zal verbinden, maar wie dat is en wanneer die komt, dat weten we niet.

Jezus antwoordt met niets minder dan met de naam van God. Dat ben ik die met u spreek, staat er. Maar de lezer van toen moest onvermijdelijk denken aan de naam van God. "Ik ben", zegt Jezus, en Hij ci-teert het geluid dat uit het braambos komt als Mozes vraagt: 'Wie kan ik zeggen dat het is die mij naar de farao stuurt om mijn Joodse volk vrij te maken?' Uit het braambos klinkt het dan: 'Ik ben', ik ben solidair, ik ben trouw, ik ben alles wat mensen hopen van God. Ik zal er zijn als je me nodig hebt. En Jezus zegt: dat ben ik die met u spreek.

De vrouw vlucht in paniek weg. Ze schreeuwt de hele stad bij elkaar en roept: 'ik heb God gezien!', ik heb het licht gezien, de mens die ons leven ten goede zal keren. Hij keek dwars door me heen, kende

mij beter dan ik mezelf ken! Hoe reageert u als iemand deze kerk binnen zou komen rennen met zulke kreten? Waar of niet, de vrouw maakt een U-bocht en keert terug op haar schreden. De Samaritanen volgen haar.

Dan die messias, lang gewacht, stil gezweven, nooit gedacht, toch gekregen. We hoeven niet meer te wachten in een of ander kamp, in het niemandsland, op een veilige plek als die er nog is tenminste. Wat mensen gelukkig en tevreden kan maken, is er al, zegt dit verhaal: het levende water dat Jezus geeft. Een leven met God dat gelukkig en tevreden maakt, niet meer afhankelijk van materieel gewin. Het is er al.

Immers, de messias, werkelijk God, is hier. De vraag 'is de Heer nu in ons midden of niet?' is beantwoord. De missionaire ervaring van de jonge kerk was het succes van de bekering van de Samaritanen, welke voor het eerst de kring van het Joodse volk doorbrak. En zo ging het verder: het verhaal van de levende Jezus overtuigde, deed mensen een U-bocht maken en geloven zonder grenzen of beperkingen. Nu wij nog.